

Helsingfors/Mariehamn 29.10.2014**Nr 25/14****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
17.9.2014, nr 101/2014.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av landskapslagen om renhållning, antagen av lagtinget 17.9.2014.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Landskapslagen innehåller kompletterande bestämmelser om producentansvaret för elektrisk och elektronisk utrustning. Landskapslagen avser en ytterligare implementering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning samt direktiv 2008/99/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen gäller landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, natur- och miljövård samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 10 och 22 punkterna i självstyrelselagen för Åland.

Lagstiftningsbehörigheten gällande stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt. De i landskapslagen reglerade producentansvarsskyldigheterna är av betydelse från näringsfrihetssynpunkt, som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen och med tanke på den grundläggande rättigheten i fråga om miljö i grundlagens 20 §. De kan dock anses motiverade för att tillgodose vägande samhällliga intressen i samband med ordnandet av avfallshantering, och begränsar inte heller avsevärt näringsidkarnas näringsfrihet. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning är grunderna för regleringen samhälleligt godtagbara och vägande. Regleringen kan även anses vara tillräckligt exakt definierad och avgränsad (jmf.

RP 16/2014 rd). Med beaktande av ovanstående föranleder landskapslagen med avseende på de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna inte några anmärkningar från Ålandsdelegationens sida.

Landskapslagen innehåller stadganden som berör import och export. Enligt 27 § 12 punkten i självstyrelselagen är lagstiftningsbehörigheten i fråga om utrikeshandeln förbehållen riket. Rätten till begränsningar i fråga om utrikeshandeln av andra orsaker än handelspolitiska ska emellertid, enligt motiven i självstyrelselagen, bedömas utgående från det rättsområde som åtgärden i sakligt hänseende närmast hänför sig till. De regleringar i landskapslagen som berör utrikeshandeln, såsom bestämmelserna om behörigt ombud och transport av en begagnad elektrisk eller elektronisk produkt till ett annat land, är enligt Ålandsdelegationens bedömning att hänföra till rättsområdena näringsverksamhet och natur- och miljövård, och utgör därmed landskapsbehörighet.

I landskapslagen ingår ett flertal bemyndiganden för landskapsregeringen att utfärda landskapsförordningar. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Innehållet i delegeringarna preciseras och begränsas av den reglering som finns i landskapslagen. Dessutom reglerar även på området gällande EU-rättsakter förordningarnas innehåll. Med beaktande av dessa omständigheter anser Ålandsdelegationen att delegeringsstadgandena uppfyller de krav som anges i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom.

Enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, medan övrig straffrätt utgör riksbehörighet enligt 27 § 22 punkten i nämnda lag. Detta innebär att lagtinget inom landskapets rättsområden, på sätt som nu görs i landskapslagen, kan bestämma om beläggande med allmänna och särskilda straff som avses i strafflagen samt om straffens storlek. I denna behörighet ingår även att ange när försök till dessa brott är straffbart. Landskapet är dock bundet av de allmänna stadgandena i strafflagen. I landskapsla-

gens 37 a § 5 mom. ingår bestämmelser om juridiska personers straffansvar. Bestämmelserna i 9 kap. i strafflagen om straffansvar för juridiska personer hör i egenskap av allmän straffrätt till rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt 9 kap. 1 § ska för brott som har begåtts i ett samfunds, en stiftelses eller någon annan juridisk persons verksamhet på yrkande av allmänna åklagaren dömas till samfundsbot, om en sådan påföljd föreskrivs i strafflagen för brottet. Det straff en juridisk person kan dömas till är således samfundsbrott. I strafflagens 6 kap. nämns även samfundsbrottsstraff som en straffart. I landskapets behörighet enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen ingår att lagstifta om samfundsbrottsstraff inom områden som hör till landskapets behörighet, på motsvarande sätt som i fråga om övriga i strafflagen avsedda straffarter. Härvid är landskapet i enlighet med 27 § 22 punkten i självstyrelselagen bundet av de allmänna reglerna om juridiska personers straffansvar i strafflagens 9 kap. I enlighet härmed föranleder straffbestämmelserna i landskapslagen inte anmärkningar från Ålandsdelegationens sida.

Landskapslagen avser en ytterligare implementering av EU:s regelverk. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagens förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Pellonpää jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare